

Hungersnødsstelen

Hungersnødsstelen på Sehel har mange set. Her giver Paul John Frandsen en detaljeret gennemgang af hele teksten.

Side 4

- 12 Litteraturens troldmænd
Lise Manniche
- 18 Et personligt minde om Amenhotpe 3.
J.R. Harris
- 21 Aten min fader
J.R. Harris
- 26 Valdemar Schmidt, Danmarks første ægyptolog
Torben Holm-Rasmussen
- 34 Mønter i det romerske Ægypten
Erik Christiansen
- 38 Tutankhamons ansigter
Lise Manniche
- 44 Druer før og nu
Lise Manniche
- FASTE RUBRIKKER**
- 40 Bog anmeldelser
- 45 Siden sidst

OM FORFATTERNE

Erik Christiansen er docent ved Historisk Institut, Århus Universitet

Bo Dahl Hermansen er forskningsadjunkt ved Carsten Niebuhr Afdelingen, Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier, Københavns Universitet

Jakob Feldt er amanuensis fra CNA og nyslået PhD

Paul John Frandsen er lektor på CNA

J. R. Harris er professor emeritus fra Københavns Universitet

Torben Holm-Rasmussen er konsulent og formand for Dansk Ægyptologisk Selskab

Annette Lerstrup er freelance ægyptolog

Lise Manniche er ekstern lektor ved CNA

ENGLISH ABSTRACTS

The famine stela

Paul John Frandsen

Many tourists have visited the island of Sehel at Aswan and climbed to the famine stela, but few have a detailed knowledge of the text which describes a famine in the reign of king Djoser – more than 2000 years before the text was carved. Imhotep, the architect and (later) sage, is consulted in order to resolve the situation. A transfer of valuable land to Khnum, the god of the region, through a royal decree, lent prestige by the use of Djoser's name, appears to have had the desired effect.

A personal remembrance of Amenhotpe 3. The Aten My Father

J. R. Harris

Two brief contributions discussing aspects of Amenhotpe 3. The first one is a publication of a small stela in a private collection dedicated to the dead king before any modification of normal conventions. It can be dated to the period immediately following his death and preceding the "proto-Amarna" phase at Karnak. It shows erasures of the words "royal ka" and of its dedicator. That a sun-disk in the offering

scene was retained may find its explanation in the second contribution, which elaborates on the previously suggested equation between the radiant sun disk, the Aten, and the deceased king Amenhotpe 3. This is most unequivocally demonstrated in the text on three obelisk fragments from Karnak which includes the unique expression *hnntyw* "one engendered by" to express the filiation of Amenhotpe 4.

Magicians in literature

Lise Manniche

Magicians from bygone days have been making exceptional headlines over the past few years. Ancient Egypt can also muster masters of magic, partly in literary texts and partly in monuments of known persons who have exercised their craft in various contexts from matters of state and religion to the regular hazards of the everyday life of the farming population.

Valdemar Schmidt: Denmark's first Egyptologist

Torben Holm-Rasmussen

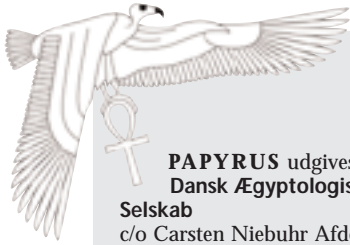
A presentation of the life of one of the pioneers in Danish Egyptology, Valdemar

Schmidt (1836-1925). Schmidt travelled extensively in Egypt, and through his friendship with Carl Jacobsen he was instrumental in acquiring some of the masterpieces of the Egyptian collections of the Glyptotek. It was only a year before his death at the age of 89 that H. O. Lange, one of his former students, succeeded in introducing Egyptology as a special subject at university level.

Coins in Roman Egypt

Erik Christiansen

Some of the largest and best preserved temples in Egypt have been built or restored in the Roman period. The temple iconography of the emperors adapted to that of the native rulers, and only their cartouches reveal their origin. In contradistinction, Roman coins present a different picture of the ruler, a convention that had been first established when the Ptolemies introduced coins to the country. The use of Roman coins made Egypt part of a larger economical network dominated by the Romans. The monuments, on the other hand, persist in underlining the Egyptian cultural context.

PAPYRUS udgives af
Dansk Ægyptologisk

Selskab

c/o Carsten Niebuhr Afdelingen
Københavns Universitet Amager
Snorresgade 17-19
2300 København S

Hjemmeside

www.daes.dk

DÆS e-mail

post@daes.dk

Papyrus e-mail

lise@manniche.org

Bestyrelse

Torben Holm-Rasmussen
(formand)
Elin Rand Nielsen (næstformand)
Pia Adamsen (sekretær)
Tine Bagh
Diana Barfod
Paul John Frandsen
Lise Manniche
(Papyrus-repræsentant)
Birte Schoen (kasserer)

Papyrusredaktion

Lise Manniche (ansv.)
Bo Dahl Hermansen
Annette Kjølby
Annette Lerstrup
Elin Rand Nielsen
Anne Zeeberg

Grafisk medarbejder

Merete Allen Jensen/GangArt

Tryk

P.E. Offset, Varde

Papyrus udgives med støtte fra
Kulturministeriets Tidsskrift-
støtteudvalg

Eftertryk kun tilladt med skriftlig
tilladelse fra redaktion og forfat-
tere.

Indlæg modtages gerne. Bortset
fra det redaktionelle stof dækker
bladets indhold ikke nødvendig-
vis redaktionens holdninger, da
PAPYRUS også er åben for debat.

ISSN 0903-4714

Forsidebillede: Marmorbuste af
Valdemar Schmidt, udført af Lud-
vig Brandstrup i 1916. Det sorte
kongehoved ÆIN 924 i Glypto-
teket. Tak til Ny Carlsberg Glyp-
totek for at stille disse to fotogra-
fier af Ole Haupt til rådighed.

Bagsidebillede: Druer før (fra
Pharaohs of the Sun, kat. no. 74)
og nu (foto LM).

Redaktionelt

Der ligger et paradoks i den måde, danskerne møder ægyptologien på her i landet. De, der har parabolantener, bombarderes med en stadig strøm af mere eller mindre seriøse programmer om faraonernes land, stjalne kunstværker, dramatiserede versioner af kendte kongers liv og død, med skuespillere, der optræder som gamle ægyptere eller arkæologer, og oldsager, der er fremstillet specielt som rekvisitter – computeranimation og -rekonstruktion synes at være gået af mode lige nu.

Aftenskolerne har fulde hold i introduktions- eller emnekurser, og aldrig har så mange danskere rejst i Ægypten. Interessen er simpelthen enorm. På universitetsplan ser det derimod mindre lovende ud. Det har taget en generation at bygge faget op til international standard med et alsidigt undervisningsprogram indenfor historie, religion, kunst, sprog og arkæologi, men knap har man nået målet, før end studiet trues med omstrukturering og – selvfølgelig – yderligere nedskæringer.

DÆS er et fast holdepunkt i disse turbulente tider. Falder medlemmer fra, kommer nye til, og der er et meget flot fremmøde til alle arrangementer, i betragtning af at medlemmerne er spredt over hele landet – og sågar i udlandet. Dette nummer af Papyrus har spændende og originale ting at byde på. Paul John Frandsen analyserer en tekst, som mange har hørt om, men som de færreste kender den egentlige ordlyd af: hungerstelen fra Sehel-øen ved Aswan, lagt i munden på kong Djoser fra 3. dynasti, men i realiteten nedskrevet i ptolemæertiden. J. R. Harris har skrevet to artikler til os denne gang. Nok er de korte, men implikationerne af hans tanker rækker vidt. Den første drejer sig om en lille stele i en privatsamling, der offentliggøres for første gang her. Det er en privatpersons stele, som er viet til den afdøde kong Amenhotpe 3. og Osiris, udført lige i begyndelsen af Amenhotpe 4.s regering. Den anden artikel uddyber spørgsmålet om, hvorvidt Aten og den afdøde Amenhotpe 3. var identiske. Som i den første artikel er det nødvendigt at dokumentere sådanne ideer, og derfor er de begge forsynet med en del fodnoter, som amatørerne kan springe over, og som fagfolk kan studere nærmere. Dette er så meget desto vigtigere, som at artiklerne er skrevet specielt til Papyrus og formodentlig ikke bliver publiceret andetsteds. Udenlandske forskere bliver nødt til at sætte sig ned og lære dansk!

I forbindelse med arbejdet på en illustreret antologi over ægyptiske æventyr har redaktøren samlet materiale om troldmænd, som de optræder i litteraturen (og i andre kilder). Der synes i underholdningsindustrien at være en umættelig fascination af magikere, og Ægypten kan naturligvis også præstere både historisk kendte og fiktive mestre. Torben Holm-Rasmussen tegner et portræt af en af de tidligste danske ægyptologer, Valdemar Schmidt, som havde en interessant karriere på et tidspunkt, hvor studiet ikke engang var officielt indført på universitetet. Han havde også næse for god kunst, og det er hans fortjeneste, at Glyptoteket i dag ejer et af kunstens mesterværker: det sorte kongehovede. Endelig viser Erik Christiansen, hvordan de romerske mønter i Ægypten præsenterer en ganske anden side af de romerske kejsere end de billeder, vi kender fra deres storslåede templer.

LM